

Texte - Ana Blandiana, Odysseas Elytis, Panait Istrati

Cuprins

Ana Blandiana (p. 1-11)	Odysseas Elytis (p. 11-20)	Panait Istrati (p. 20-27)
<i>Râul cu un singur mal</i>	<i>Clima absenței (I–III)</i>	<i>Codin (fragment)</i>
<i>Dizolvare</i>	<i>Elena</i>	<i>Naranțula (fragment)</i>
<i>Flux</i>	<i>Eternul rămășag I</i>	
<i>Castelul în apă</i>	<i>Eternul rămășag II</i>	
<i>Mișcare</i>	<i>Eternul rămășag III</i>	
<i>Ocean (Reflexul sensurilor)</i>	<i>Eternul rămășag IV</i>	
<i>Cerneală</i>	<i>Eternul rămășag V</i>	
<i>Să fii stâncă în mare</i>	<i>Eternul rămășag VI</i>	
<i>Corabia cu poeți</i>	<i>Eternul rămășag VII</i>	
<i>Ocean (Soarele de apoi)</i>	<i>Frescă</i>	
<i>Ca valurile</i>	<i>Iată de ce scriu</i>	
<i>În mișcare</i>	<i>În dar o poezie de argint</i>	
<i>Arhitectură-n mișcare</i>	<i>Întâmplare de august</i>	
<i>Croaziere</i>	<i>Mică mare verde</i>	
<i>Suprafața apei</i>	<i>Monograma III</i>	
<i>Îți aduci aminte plaja?</i>	<i>Primul soare (fragment – Trupul</i>	
<i>Din apă ieșeau trupuri albe de</i>	<i>verii II)</i>	
<i>plopi</i>	<i>Șapte heptastihuri nocturne</i>	
<i>Mare</i>	<i>Și cu lumină și cu moarte</i>	
<i>Ca o spumă</i>	<i>Țarul oilor XV</i>	
<i>Apollo</i>	<i>Țarul oilor XVI</i>	
<i>Ceea ce nu se întâmplă</i>		
<i>Picurare</i>		
<i>Inadecvare</i>		
<i>Barcă</i>		
<i>Povestea Atlantidei</i>		

Ana Blandiana

Râul cu un singur mal

Moartea pe malul căreia stau
 E numai o clipă de întrerupere,
 Cât să te hotărăști
 Să intri cu picioarele în apa rece ca gheața
 Și să pășești înghețat pe pietrele lunecoase
 Până la celălalt mal.
 Nu mi-e teamă de traversare
 Mi-e teamă de clipa în care
 Țărul părăsit dispăre-n aval
 Ca și cum moartea ar fi un râu

Neînstare să aibă
Decât un singur mal.

Dizolvare

Dizolvarea înceată în ani,
Ca-ntr-un acid corosiv
Despre care la început credeam că-i o mare
Unde înotam cu plăcere,
Fără să-mi fie
Frică vreodată;
Dizolvare
Înceată,
Nu un accident, nu o deviere
Dintr-un regn într-altul, ci
Misterioasa, nesfârșita chimie
Căreia nu i te poți împotrivi
Pentru că nu o înțelegeți.
Dar știi
Că singura apărare
Ar fi să ieși din mare
Și să mergi
Singur mai departe,
Cât mai departe,
Dar tot în moarte.

Flux

Marea crescând o dată cu noaptea de-apoi
Înghite mlaștinile socotite ziua pământ,
Desprinde din ele burți de bărci uneori
Și umbre subțiri de catarge
Legănate până departe
Pe câmpiile moi,
Unde în zori,
Rând pe rând,
Vor fi semănați peștii,
Condamnați la moarte
Când valul din nou se retrage...
(Orologiul fără ore – 2016)

Castelul în apă

Castelul în apă
Cu cât mai înalt
Cu atât mai adânc,
Bătut de vânturi
Și mișcat de valuri,
Neexistând pe pământ,
Numai în cer
Și în apă,
Mult deasupra

Sau mult dedesubtul realității.
Sfâșietoare comparație
În care numai egalitatea
Rămâne de neatins.

Mișcare

Vino și du-te, vino și du-te,
Tot mai zadarnic și tot mai iute,
Gând înspumat pentru câte-o secundă
Spartă de țărnm, tot mai mărunță,
Dar trimisă din nou și retrasă în pripă
Cu valul bătând ca o aripă
A unei păsări lichide, în stare
Să fie fluviu, să fie mare,
Să vină, să plece, pe-același loc,
Stropi adunați într-un singur noroc
Undă cu undă și val după val,
Silabe-ale gândului poate fatal Dar niciodată rostit de tot:
Pornit în zbor, căzut în bot...

Ocean

Ocean bătrân ca o clepsidră
Nemaiîntoarsă de milenii,
Doar norii reușind să urce
Și să-l transforme alb în cer,
Cu mari nămeți cărunți în valuri
Dedate visului și lenei
Și totuși vii, curgând din timpul
Rămas, deși trecut, mister.
Ocean bătrân de-o oboseală
Numită simplu nemurire,
Cine
Te mișcă pe același loc,
Te blestemă să fugi de-a pururi
De tine însuți întru tine
Când clătinat din viață-n viață
Pendulul morții-i un noroc?
O, lasă-mi leșu-ntins pe plaja
Sfârșitului, ca să rămân
Martor de-apoi nehotărârii-ți,
Leagăn etern, ocean bătrân!

Cerneală

Nimic nu e mai înrudit Cu mine decât marea.
Apă sărată sunt și eu
Închisă între maluri diferite Dar desenate de același zeu.
Luna mă soarbe
Și soarele mă pătrunde

Ca să-mi răsară
Dintre pleoape
În zori,
Vântul mă scoală
Și mă face valuri
Și nori,
Ca să cad în ninsori,
Ca să curg în izvoară,
Ca să mă-ntorc
Cu fiecare undă de cerneală
În stare să poarte
Să legene și să ascundă
În giulgiurile albastrii
Corăbiile moarte Și sepiile vii.

Să fii stâncă în mare

Să fii stâncă în mare,
Să te izbească fără încetare
Valurile fluxului și ale refluxului,
Să te modeleze,
Să-ți rotunjească muchiile, Să te micșoreze, Să te facă nisip.
Să fii stâncă în mare,
Nesfârșirii timpan,
Să rezști neclintită în tăcere Și-n van.
(Refluxul sensurilor)

Corabia cu poeți

Poeții cred că e o corabie
Și se imbarcă.
Lăsați-mă să mă urc pe corabia cu poeți
Înaintând pe valurile timpului
Fără să-și clatine catargul
Și fără să aibă nevoie să se miște din loc
(Pentru că timpul se mișcă în jurul ei tot mai repede).
Poeții așteaptă, și refuză să doarmă,
Refuză să moară,
Ca să nu piardă clipa din urmă
Când corabia se va desprinde de țărm –
Dar ce e nemurirea dacă nu
Chiar această corabie de piatră,
Așteptând cu încăpățănare ceva
Ce nu se va întâmpla niciodată?

Ocean

Sarea din păr, de pe piele, de pe sandale,
Și sare uscată pe gene, pe buze,
Reziduuri ale unor dureri neegale
Ca marea

Trecând dezgustător prin meduze;
Urme de plâns ale unor ființe
Neavând în comun decât rar
Disperarea
Măsurată-n minute
Și, sărat și amar,
Același gust
Al jumătății trecute
De secol, de vârstă, de an.
Plajă în august,
Ocean

(Soarele de apoi)

Ca valurile

Ca valurile monotone care cad
Pe-același loc, ca să revină iar,
Aceleași crime, în același iad
Se tot reiau la nesfârșit și chiar
De ritmul e încetinit puțin,
Călăul plictisit, jertfa complice,
E-același joc mecanic și meschin
Fixat în ale lumilor matrice,
Funcționând isterizat în plin,
Alimentând motoarele puterii
Cu sângele ce-adapă stele și-n
Care se întunecă imperii
Ca totul să se mai repete-odat'
Cu victime de sens contrar,
Ca valurile monotone care cad
Pe-același loc, ca să revină iar.

În mișcare

Eu însămi doar vârtej,
Doar formă-a unor
Fărâme și mai muritoare
Care din șapte-n șapte ani,
Valuri urmându-se, dispar –
Un da crescând
Dintr-o negare
Înspăimântat mereu
Și totuși viu,
Un val eu însămi,
Dar un val mai mare,
Tot mai străin de sine
Și de mare,
Fragment al altei spaime,
Tutelar,
Neoboseală veșnică-n mișcare
Pe-un țărm rămas mereu
Pustiu...

Arhitectură-n mișcare

Cine și ce ar putea să oprească vreodată
Această arhitectură-n mișcare
Mereu renăscând și murind,
Această mănăstire ce vine spre mine
Se-apropie, se umflă, și crește, și iată,
Cu bolți și cupole de spumă
Ca niște scufe coroane-atârând,
Se-aruncă în aer, se-mprăstie lent, se prăvale,
Se destramă-ntr-un nor de meduze, și alge, și crabi,
Și se scurge-n pământ?
Cine-ar putea să încremenească odată
Mișcarea aceasta prea vie pentru a nu mai muri
Și pentru a nu mai renaște prea muritoare,
Cine-ar putea să strige valurilor „Stați!”
Și apelor să nu mai fie mare,
Și-acestei mănăstiri mereu surpată
În sine însăși ca într-un ecou
Să îi clocească stâlpii-osificați
În aerul făcut în juru-i ou?
(Arhitectura valurilor)

Croaziere

Știu mările planetei din croaziere,
Plecări aproape-adevărate-n lume,
Cu valuri uriașe și furtuni,
Cu pești nemaivăzuți și păsări rare,
Cu ierburi de culori necunoscute,
Cu ochiul treaz al farului pe urma noastră
Patern îngăduindu-ne-aventura
Și libera corabie lung plutind
La capătul sforii legate în port.

Suprafața apei

Piciorul modulat felin sub pânza
Strânsă naiv deasupra de genunchi
Și toate acoladele făpturii
Legate în sublimul unghi
Nu te destramă, nu-ți mai declanșează
Scurtcircuite crâncene în trup,
Nu mai visezi în noaptea sanguină
Spasmodici pași de lup.
Tu știi celulă cu celulă totul,
Pe dinafară poți să mă declami,
Nu se oprește mâna ta stăpână
Să-mi unduie în jur epitalami.
E numai suprafața apei. Brusc
Ne regăsim alături încă vii.

Necunoscutul strâns în noi ni-e hrană
Prea multă pentru următoarele vecii.

Îți aduci aminte plaja?

Îți aduci aminte plaja
Acoperită cu cioburi amare
Pe care
Nu puteam merge desculți,
Felul în care
Te uitai la mare
Și spuneai că m-ascuți?
Îți amintești
Pescărușii isterici
Rotindu-se-n dangățul
Clopotelor unor nevăzute biserici
Cu hramuri de pești,
Felul în care
Te îndepărtai alergând
Înspre mare
Și-mi strigai că ai nevoie
De depărtare Ca să mă privești?
Ninsoarea
Se stingea
Amestecată cu păsări
În apă,
Cu o aproape bucuroasă disperare
Priveam
Urmele tălpilor tale pe mare
Și marea
Se-nchidea ca o pleopă
Peste ochiul în care-așteptam.

Din apă ieșeau trupuri albe de plopi

Din apă ieșeau trupuri albe de plopi
Cu forme somnoroase și suave,
Adolescenți frumoși sau doar femei,
Dulce confuzie, pletele jilave
Nu îndrăzneau dorința s-o ascundă,
Apa era fără sfârșit, rotundă,
Luna turna pe luciul ei
Ulei.
Pășeam desculți și limpezi,
Îmi simțeam
Degetele adormite-n mâna ta,
Era atâta dragoste pe ape
Că nu ne puteam scufunda,
Era atâta liniște că timpul
Nu îndrăznea să spună vreo secundă,
Cerul nu rostea nici un nor,
Apa nu-ngăima nici o undă,

Doar tălpile goale
Călcând în lumină de lună
Scoteau un sunet ușor.

Mare

Încetează să plângi, îți spun,
Încetează cu plânsul,
Mare gravidă de apa râurilor exasperate,
Cerul nebun
De rugile curse într-însul
E tatăl copilului
Pe care-o să-l naști în păcate.
Vei naște încă o mare,
Prea roditoare fecioară,
Spre care abia îndrăzneam
Privirea s-o lunec cândva,
Sfârșește cu plânsul din care
Nori negri pe lume coboară
Și păsări cu aripi muiate
Nu se mai pot înălța.
Fluturi reintră-n omizi,
Fructele-n sâmburi se strâng,
Fiarele-n peștii timizi
Se-ntorc și se-nfrâng.
Sfârșește cu plânsul isteric
Și dă-ne tăcerea de-a bea
Cel mai lichid întuneric
Curs dintr-o lacrimă-a ta.

Ca o spumă

Monarhi pe valuri,
Regi plutind
Pe suprafața ondulată a mulțimii,
Rămânând deasupra printr-un miracol
Contrar legilor gravitației –
Suspendate între două furtuni –
Ajunși ca o spumă murdară
Deasupra,
Cu cât mai sus
Cu atât mai aproape de moarte.

Apollo

Vino, tras de delfini,
Cu cithera în mâini,
Printre valuri mereu călătoare
Venind să contemple,
Zeul unor altare
Cu statui și stăpâni

Și cu oase, uscate la soare, de temple.
Vino lin, lunecând printre morții de piatră
Ferecați în muzee, fără milă-admirați,
Pe când greul pământului de sub marmure latră
Hexametree uitați.
Vino, Doamne, să vezi poezia săracă
Și poezii căzuți sub istorie blestem,
Vino, gol și frumos, și, de ți-e frig, îmbracă
Haina strâmtă-a acestui poem.

Ceea ce nu se întâmplă

Ceea ce nu se întâmplă
Pentru că nu e în stare
Zace pe fundal de mare
Al unor epoci viitoare.

Ceea ce nu se întâmplă
Pentru că n-are putere
Visează zadarnic să apere
Istoria viitoarelor ere.

Ceea ce nu se întâmplă
Acum nu va fi nici atunci,
Zadarnic rugă și porunci
Încerci disperat să arunci.

Picurare

Așa cum de pe hârtiile cu poeme
uitate pe bancă în ploaie
cerneala se scurge ca și cum
n-ar fi semnatificat nimic niciodată
și picură cum ar picura niște zoaie
de pe o pânză spălată,
nu-mi mai amintesc:
cum și de ce sufeream oare?

Picură timpul și-mi spală
creierul ca un balsam,
vers după vers
rând pe rând.
O plajă mirată și goală
de pe care pașii s-au șters,
așteptând
să fie-nghițită de mare.

Inadecvare

Îmi amintesc cum mă rugam să cresc mai repede
și apoi, dimpotrivă, să nu ajung niciodată adult,

o continuă inadecvare încercând să se lepede
de un capăt sau altul al timpului
prea puțin sau prea mult.

Îmi amintesc tinerețea, nesfârșită câmpie
sub soarele nemișcat ca o lespede
în mijlocul cerului de demult.

...Apoi, ca înotul în mare,
beatitudine, dar disperare,
în sfârșit limpede
minunata uitare
pe care-o ascult...

Barcă

Să nu faci nimic
să lași timpul să treacă
cum trece un râu
pe care ești barcă

purtată de el
mereu în aval
între malul acesta
și celălalt mal

ca între ziduri
de închisoare
din care se iese
numai în mare

ca într-o moarte
atât de frumoasă
încât devine
acasă.

Povestea Atlantidei

Nu faptul că a dispărut,
ci faptul că a existat
este de necrezut
în povestea Atlantidei.
Oricum, pentru a o face
mai verosimilă,
fusesse inventat
amestecul lui Poseidon,
ca și cum perfecțiunea cercurilor ei
de pământ și de apă
cuprinse unul în altul
nu putea fi gândită de oameni.
Apoi a fost adăugat ca o scuză
amănuntul originii semizeiești a primului cuplu,
dar, chiar și așa,

în cele din urmă
totul a fost șters de pe fața pământului,
care nu putea suporta
o asemenea perfecțiune.
În realitate (sau numai în mintea lui Platon),
această capodoperă trebuia să dispară
ca să poată fi visată mai târziu
de istoria care nu și-o mai amintește.

ODYSSEAS ELYTIS

Clima absenței

I.

Toți norii spoveditu-s-au pământului:
Locul lor un alean al meu l-a luat.
Iar când părul meu a-nceput să ducă dorul
Unei mâini fără părerii de rău
M-am strâns într-un nod de durere.

II

Clipa e dusă pe gânduri înserând
Fără amintiri
Cu copacul ei mut
Către mare
E dusă pe gânduri înserând
Fără-o bătaie de aripi cu chipul neclintit
Către mare
Înserând
Fără dragoste
Cu gura neînduplecată
Către mare...

Iar eu în liniștea ce-am prins-o în năvod.

III.

După amiaza
Si imperiala lui însingurare
Și tandrețea vânturilor sale
Și aura sa cutezătoare

Nimic să nu vină Nimic
Să nu plece

Toate frunțile libere

Iar ca sentiment un cristal.

(Traducere de Victor Ivanovici)

Elena

Cu primul strop de ploaie a fost ucisă vara
S-au umezit cuvintele care dădeau lumină stelelor
Cuvinte cu o singură destinație: Tu!
Spre cine vom întinde mâinile acum când timpul
nu ține seama de noi
Spre cine vom întoarce privirile acum când
liniile îndepărtate au naufragiat în nori
Acum când s-au închis pleoapele tale peste
priveștiștile noastre
Și suntem – de parcă bezna a trecut prin noi –
singuri pustii de singuri
încercuiți de imaginile morții tale

Cu fruntea- fereastră veghem suferința
cea nouă
Nu-i moartea care ne va doborî cât timp
Tu exiști
cât timp există-n altă parte un vânt pentru a continua
până la capăt
Să te-nveșmânte de apropape cum te-nveșmântă de departe
speranța noastră
Cât timp există-n altă parte
Câmpia verde pentru visul tău solar
Pentru a depune mărturie
Nu-i moartea pe care o vom înfrunta
Ci doar întâiul strop al unei ploi de toamnă
Un sentiment confuz
Aburul pământului umed în sufletele noastre
care încet-încet se depărtează
Și când nu-i mâna ta-n mâinile noastre
Și când nu-i sângele nostru-n venele visului tău
Lumina pe cerul deschis
Și muzica-n adâncul nostru, o! melancolică
Trecătoare cât vom mai fi pe lume
Aerul umed e ceasul toamnei de adio
Reazemul amar al brațului căzut în amintire
Care apare când noaptea înaintează pentru a ne despărți
de lumină
În spatele ferestrei care privește spre
măhnire
Care nu vede nimic
Pentru că de pe acum a devenit muzică mister flacăra
Bătaie a pendulei în zid
Pentru că de pe acum a devenit
Poezie vers cu alt vers ecou paralel

cu ploaia lacrimi și cuvinte
Cuvinte nu asemenea celorlalte însă și acestea cu o singură
destinație: Tu!

Eternul rămășag I

Că într-o zi vei mușca dintr-o lămâie nouă
și vei descătușa
uriașe cantități de soare dintr-însa.

Eternul rămășag II

CĂ toți curenții mărilor
brusc luminați au să te-arate
furtuna ridicând-o la nivelul moral.

Eternul rămășag III

CĂ și în moarte tot vei fi
precum apa în soarele
care se răcește din instinct.

Eternul rămășag IV

CĂ păsările te-or catehiza
și un frunziș de cuvinte are să te-mbrace
grecește să pari invincibilă

Eternul rămășag V

Că o picătură va culmina
pe nesimțite în genele tale
dincolo de durere și mult după lacrimă.

Eternul rămășag VI

CĂ toată ne-ndurarea lumii se va face piatră
ca să te-așezi stăpânitoare
c-o pasăre supusă-n palma.

Eternul rămășag VII

Că singură-n sfârșit ai să te contopești
încet cu măreția
răsăritului și amurgului.

Frescă

De-ndrăgostit ce-am fost și locuind de veacuri în adâncul mării am învățat și scrisul și cititul

Încât acum pot să văd la adâncime mere înapoi vârstele una după alta precum începe-un munte când celălalt nici nu s-a terminat

Să le văd așîșderi și-nainte Carafa-ntunecată la culoare iar la braț noua Elenă cu coapsa atingând vârful peretelui

Cum toarnă vin Precistei pe când jumătatea trupului ei a și plecat în Asia de peste ape

Iar toată broderia s-a și mutat în cer cu rândunele cu flori galbene cu sori

Iată de ce scriu

„Iată de ce scriu. Pentru că poezia
începe de acolo de unde ultimul
cuvânt nu-l are moartea.”

În dar o poezie de argint

Știu că toate astea nu-s nimic și că limba ce-o vorbesc
nu are alfabet

Dacă și soarele și valurile au o scriere silabică ce o
descifrezi numai în vremi de tristețe și exil

Iar patria o frescă în straturi succesive frânse ori
slave și dacă pornești s-o restaurezi ești pus îndată
după gratii și dai socoteală

Unei mulțimi de străine Puteri prin intermediul
mereu celei care-i a ta

Cum se întâmplă și cu nenorocirile

Însă dacă n-am o arie de treierat de pe vremuri sau
chiar un bloc de locuit unde copiii se joacă iar cel
care pierde

Ar fi trebuit după toate regulile să spună un adevăr
și să-l comunice și celorlalți

Încât până la urma toți să se pomenească
ținând în mână

În dar o poezie de argint

Întâmplare de august

Hoinăream prin văzduh și strigam
În primejdie fiind să mă ciocnesc cu fericirea
Am ridicat o piatră și am ținut departe
Soarta prevestită de Soare
Se făcea că nu mă vede

Atunci pasărea copilei luă o fărâmitură de mare
și se înălță.

Mică mare verde

Mică mare verde de treisprezece ani
De mult aș fi vrut să te înfiez
Să te trimit la școală în Ionia
Să-nveți mandarina și absintul
Mică mare verde de treisprezece ani
În turnulețul farului de la amiază
Să-nconjuri soarele și să auzi
Cun soarta se dezleagă și cum
Din deal în deal se înțeleg
Rudele noastre îndepărtate
Care opresc vântul precum statuile
Mică mare verde de treisprezece ani
Cu guler alb și cu panglică
Să intri pe fereastră la Smirna
Să-mi copiezi reflexele bolții
De Kyrielesion și Slavă Pie
Cu puțin Boreas și cu Levantul
Val cu val să te-ntorci iarăși
Mică mare verde de treisprezece ani
Ca nelegiuit să te culc
Să aflu adânc în brațele tale
Bucăți de piatră cuvintele Zeilor
Bucăți de piatră fragmentele lui Heraclit.

Monograma III

Motto: Voi plânge întotdeauna - mă auzi? - după tine, singur în Paradis.

Pentru că te iubesc și în iubire știu
să merg ca luna plină peste tot,
presar iasomie peste piciorul tău mic
din așternuturile transparente -
și am puterea să suflu ca să te port, adormită,
pe cărări luminoase, prin arcadele ascunse ale mării,
prin arbori vrăjiți cu păianjeni argintii.
Te-au auzit valurile
cum mângâi, cum săruți,
cum rostești șoptind "ce" și "e".
De-a lungul și de-a latul golfului

mereu noi, lumina și umbra.

Întotdeauna tu, steaua, și eu, barca întunecată,
întotdeauna tu, portul, și eu, farul din dreapta,
faleza umedă și strălucirea deasupra vășlelor,
deasupra casei cu gardenii
trandafirii legați, apa care răcește,
întotdeauna tu, statuie de piatră, și mereu, eu, umbra care se mărește,
oblonul de alături, tu, și eu vântul care îl deschide.

Pentru că te iubesc și te iubesc.

Întotdeauna tu, moneda, și eu cultul care o răscumpără:
atât, noaptea, atât, murmurul vântului,
atât, picătura din aer, tăcerea,
despotica mare din jur, depozitul cerului cu stele,
atât, respirația ta ușoară,
când nu mai am nimic altceva
între cei patru pereți, tavan, podea,
să strig după tine și să mă lovească vocea mea,
să miros a tine și să se înfurie oamenii
pentru că tot ce este neîncercat și adus din altă parte
nu poate fi suportat de oameni și este devreme, mă auzi?

Este încă devreme în această lume, iubita mea,
să vorbesc de tine și de mine.

(traducere Adina V.)

Primul soare (fragment)

Trupul verii (II)

Trecu un timp de când se auzi ultima ploaie
Căzând peste șopârle și furnici.
Acum văzduhul arde nesfârșit;
Și fructele conturul gurii-și colorează.
Crevasele pământului încetul cu încetul se deschid;
Și lângă apa ce picură silabă cu silabă,
O plantă uriașă privește soarele în ochi!

Cine-i acel ce stă întins pe dune de nisip,
Fumând din argintate frunze de măslin?
I se-ncălzesc cicadele-n urechi;
Furnici trebăluiesc pe pieptul său;
Prin ierburile-axilei alunecă șopârle;
Și alge prinse de picior înfiorate sunt de-un val
Trimis de o sirenă ce cântă cam așa:

O, trup al verii bronzat și dezgolit,
Hrănit cu seve de măslini și sare;
Tărie-a stâncii și-al inimii fior;
Vârtej de vânt prin plete de răchite;
Zefir de busuioc pe pubieni zulufi;

Înfășurat în stele și-n acele de pin,
Al verii trup profund, corăbier al zilei!

Vin ploile mărunte, puternicele grindini;
Prin ghearele zăpezii pământurile trec,
Învinețind adâncul cu valuri furioase;
Și se scufundă dealuri în ugere de nori.

Și-n ciuda-acestor lucruri tu inocent zâmbești,
Găsindu-ți iar clepsidra de timp nemuritor,
Precum pe țărmul mării te regăsești în soare;
Și nuda ta vigoare, în bolțile de cer.

(traducere - G. Cristea)

Șapte heptastihuri nocturne

I

Vise și vise-au venit
La ziua de naștere-a iasomiilor
Nopti și nopți în albele
Insomnii ale lebedelor
Roua se naște în frunze
Precum în cerul nemărginit
Sentimentul senin.

II

Îmbietoare nopți înstelate-au adus tăcerea
Și în urma ei o melodie străină
Amanta
Vechilor ecouri vrăjite

Acum mai rămâne o umbră incertă
Și-n țăndări încrederea ei
Și amețeala minții de nevindecă - acolo.

III

Toți chiparoșii vestesc miezul nopții
Toate degetele
Tăcere
Dincolo de fereastra deschisă a visului
Încet-încet se petrece
Spovedania
Și ca o privire piezișă deviază spre stele!

IV

Un umăr dezgolit
Ca adevărul
Își întregește conturul
La această margine-a serii
Ce singură luminează
De sub tainica semilună
A nostalgiei mele.

V

Noaptea nepăzită au furat-o amintirile
Mov
Roșii
Galbene

Brațele-i deschise s-au umplut de somn
Părul ei odihnit de vânt
Ochii ei de tăcere.

VI

Noapte nedescifrată - amar fără margini
Pleoapă fără de somn
Înainte suspinului durerea se mistuie
Înainte de cumpănă cade pieirea.

Așteptarea-i pe moarte
Asemenea gândului ce prin meandrul zadarnic
Cade strivit în poala ursitei.

VII

Diadema lunii pe fruntea nopții
Când umbrele-și împart întinsul
Vederii

Și măsurată durerea de-o ureche dibace
Fără să vrea se destramă
Înăuntrul ideii spulberată de melancolica
Goarnă a stingerii.

(traducere de Ion Pop în colaborare cu Ecaterina Sismanoglu și Dimos Rendis-Ravanis)

Și cu lumină și cu moarte

Am întors spre mine moartea ca o uriașă floare a soarelui:
S-a ivit golful Andramytinos cu așternutul învălurat al mistralului
O pasăre ținută între cer și pământ și munții

Ușor așezați unul într-altul. A apărut băiatul care aprinde
Litere și-aleargă să-ntoarcă nedreptatea spre pieptul meu
Spre pieptul meu unde-a apărut Ellada cea de-a doua
a lumii de sus.

Tot ce spun și ce scriu să nu înțeleagă nimeni altul
Ca și o plantă care se mulțumește cu otrava ei până când vântul
I-o întoarce-n mireasmă s-o răspândească în cele patru puncte-ale lumii
Mai târziu vor apare osemintele mele fosforizând în albastrul
Ce-l duce în brațe Arhanghelul și picură cu
Pași imenși trecând peste Ellada cea de-a doua a lumii de sus.

(traducere de Ion Brad în colaborare cu Ecaterina Sismanoglu și Dimos Rendis-Ravanis)

ȚARUL OILOR XV

Doamne, tu m-ai vrut și, iată, te răsplătesc
Iertarea n-am dat-o,
împlorarea nu mi-a plăcut,
pustietatea am răbdut-o ca piatra,
ce, ce, ce altceva mi-e sortit?
Turmele stelelor le îndrum spre brațele tale
Și Aurora, înainte de-a apuca eu,
le-a momit departe în lațurile ei,
unde ai vrut-o tu!
Dealuri cu cetăți și mari cu pomi roditori
consolidez în vânt
și lent le soarbe al înserării clopot,
pe care tu l-ai vrut!
Înalț ierburi de parcă strig din toate puterile
și iată-le iarăși prăbușindu-se
sub arșița lui Iulie
pe care tu ai vrut-o!
Ce anume, ce altceva, ce nou mi-e sortit?
Iată că tu vorbești și eu adevăresc,
Slobod piatra din praștie și mă lovește pe mine.
Adâncesc galeriile minelor și cerurile lucrez.
Vânez păsările și-n greutatea lor mă prind.
Doamne, tu m-ai vrut și, iată, te răsplătesc.
Văzutele și nevăzutele ești
zilele și nopțile,
sorii și astrele, furtunile și seninul,
le răstorn și le așez împotriva
propriei mele morți,
pe care tu ai vrut-o!

Țarul oilor XVI

De timpuriu am trezit plăcerile
de timpuriu mi-am aprins plopul
cu mâna în fața mării am înaintat
și acolo singur l-am așezat:

Ai suflat și m-au înconjurat furtunile
 una câte una păsările mi-au luat –
 Doamne, tu mă chemi, dar cum să plec?
 Am privit în viitor lunile și anii
 care vor reveni fără mine
 și m-am simțit atât de rănit
 încât încet mi-am simțit sângele țâșnind în sus
 și picurând pe viitorul meu.
 Am săpat pământul pe când eram vinovat
 și tremurând am ridicat pe brațe victima
 și i-am vorbit atât de blând
 încât alene ochii i s-au deschis și-au picurat rouă
 pe pământul unde vinovat eram.
 Întunericul l-am aruncat în patul dragostei
 cu ale lumii lucruri goale în mintea mea
 și sămânța mi-am aruncat-o atât de departe
 încât femeile s-au răsucit alene în soare și în dureri
 născut-au din nou cele ce se văd.
 Doamne, tu mă chemi, dar cum să plec?
 De timpuriu am trezit plăcerile
 de timpuriu mi-am aprins plopul
 cu mâna în față mării am înaintat
 și acolo singur l-am așezat:
 Ai suflat și mi-au tresărit măruntaiele
 și una câte una păsările s-au întors!

PANAIT ISTRATI

Codin

De câteva zile, Codin se pregătea să se ducă la vânătoare de rațe și găște sălbatice, foarte departe, în tufișurile mlăștinoase. Avea o pușcă frumoasă cu „încărcătură centrală” și-mi lăsa gura apă când îl priveam fabricându-și cartușele. Dar erau greutăți mari de înfruntat: trebuia să pleci de cu seară, să te culci în baltă, să străbați kilometri de mărăcini și de ape stătătoare, în care mișună lipitorile și țânțarii. Căci, în timpul ouatului, când păsările se adăpostesc în sălciile noastre, vânatul este oprit, iar atunci când el este îngăduit, ele părăsesc meleagurile noastre și se duc la dracu în praznic, unde puțini vânători îndrăznesc să le caute.

– Este țara nufărului alb și a murelor sălbatice, catifelate, mari cât cireșele..., îmi spuse Codin, făcând cu ochiul.

Nu trebuia mai mult, ca să-mi pierd capul; și seara, o înștiințai pe mama că a doua zi voi însoți pe Codin la vânat. Ea știa că ar fi fost zadarnic să se împotrivescă. Cu toate că eram băiat cuminte și mă înțelegeam cu mama în toate privințele, pentru anumite lucruri eram neînduplecat. Dânsa opuse o slabă rezistență, apoi cedă.

Vânătoarea în bălțile mari poate să țină mai multe zile – totul depinde de noroc. Plecarea vânătorului constituie o frumoasă manifestare de mândrie: pușca, sacul de vânat, cartușierele, sacul de hrană, păturile, toate acestea sunt pline de vanitate și de făgăduieli. Copiii mahalalei formează o companie de onoare, care întovărășește pe vânător o bună bucată de drum. La întoarcere, îl pândesc și îl primesc cu sentimente deosebite: dacă sacii sunt plini de vânat, îl ridică în slavă, dacă, din nenorocire, sunt goi, îl întâmpină cu ostilitate și batjocură.

Onorurile plecării, Codin le primi în fața cârciumii Anghelinei, de unde își luă provizia de băutură – apa din bălți fiind nesănătoasă. Apoi ne duserăm să luăm un câine, care, bucuros, sări pe Codin, ca și cum ar fi fost stăpânul său. La căderea nopții, barca noastră plutea departe, pe Filipoiu, pe care-l părăsi îndată, pentru a intra pe un „braț” mic, foarte îngust, unde pierdui puțința de a mă orienta.

Codin cunoștea bălțile, cum își cunoștea buzunarele. Alunecam pe sub sălcii stufoase, care ne ascundeau cerul înstelat, singura călăuză în aceste meleaguri. Totuși, Codin vâslea fără șovăire. Uneori, apele fiind mici, barca atingea fundul. Atunci înaintam agățându-ne de ramurile sălcilor, sau împingând cu lopețile în maluri și, când nici asta nu mai folosea la nimic, Codin se cobora în apă până la genunchi și trăgea barca.

– Ei drăcie, apele sunt mai mici decât credeam!... Dar nu trebuie să ne supărăm pentru atâta lucru. Dacă cerul rămâne senin, va ieși în curând luna plină... Atunci va fi mai plăcut și mai ușor de înaintat. Curând sălcii se răriră, cerul se arătă în toată frumusețea sa nocturnă și întinderi de pământ, mari și întunecate, se deschiseră în fața noastră. Ne găseam într-un adevărat labirint de canale naturale, mirosind a nămol și a pește. Trebuia să mă cobor și eu, pentru a ușura barca; și, în timp ce Codin trăgea de lanț, eu mă desfătam alergând desculț pe huma moale ca un covor, alături de „Tigruș” pe care-l țineam de curea.

După numeroase cotituri, dădurăm, în sfârșit, de un lac mare și adânc, în care eram fericiți să putem pluti în voie. În tăcerea ușoară a pașnicei nopți de iulie, gustam, pentru întâia oară, plăcerea rară de a mă simți pierdut în imensitatea bălților, de a nu auzi alt zgomot decât plescăitul lopeților, salturile peștilor la suprafață și țipătul bufniței în întunericimea nopții.

Discul aprins al lunii pline se găsea deasupra orizontului, când, Codin, încărcat cu uneltele de vânătoare, iar eu ținând câinele, părăsirăm barca pentru a merge pe uscat către cuibul găștelor și al rațelor sălbatice.

În fața noastră, mare cât pământul, se deschidea nesfârșita întindere a stufărișului, legănată de adierea ușoară și caldă a unui vânt de vară – haosul acesta în care domnesc lupul, vulpea, miriadele de țânțari, în care cel mai tare, fără nici o opreliște, îl sugrumă pe cel mai slab; unde lipitoarea e iute ca un șarpe; unde gustoasele mure și strălucitorul nufăr nu sunt atinse decât de adierea vântului, și de unde se ridică, în înfiorarea nopților de vară, dumnezeiescul cântec al broaștelor, verzi ca frunza lată pe care stau pitite.

Mersem kilometri întregi pe un teren mărăcinos, săcâiți de zgârieturile pe care ni le făceau rugii spinoși, ale căror mure ne cădeau în mână. Străbătuserăm câteva bălți, adânci până la piept, deschizându-ne cu greu drum prin desișurile de stuf și rogoz cu frunzele tăioase și pline de mazăgă.

Auzit de aproape, în noaptea uimitor de luminoasă, mărețul cântec al broaștelor întrece în frumusețe toate emoțiile care ar putea să-ți înalțe sufletul. Codin îmi arătă păpurișul plecându-și spicele flocoase, care păreau că ascultă concertul și mulțumesc lui Dumnezeu.

– Am ajuns!

Codin își aruncă povara la pământ.

Ne aflam la marginea unei întinderi de apă, care cuprindea mai multe zeci de hectare, cea mai mare dintre toate cele pe care le străbătusem. Celelalte maluri, hăt departe, abia se zăreau în lumina lunii.

Codin scoase din sac o mică seceră și intrând în stufăriș, începu să taie cu înfrigurare.

– Ce faci cu atâta stuf, întrebai.

– O insulă, mânzule, o insulă și o colibă, pentru a înșela vânatul. Ai să vezi numaidecât... Adună-l, dacă vrei, grămadă la un loc. Când voi termina, voi face snopi.

Ceva mai târziu, într-un loc mai puțin adânc al lacului, se putea vedea un ostrov făcut din șase straturi de snopi, așezați ca o stivă. Coliba, făcută de asemeni din stuf, ne ascundea. În loc de tavan, cerul. Aceasta era pânda.

– Vânatul pe care-l vom doborî, murmură Codin, e foarte șiret. Rațele sălbatice se hrănesc într-un loc și se odihnesc în altul. Dimineața le vezi fugind dinaintea zorilor; seara, dinaintea asfințitului. Este un veșnic du-te-vino între aceste două ținte. Atunci numai, poți să le lovești, căci, în stufărișul lor, se cufundă la cel mai mic zgomot. Și nu numai atât! Dacă trec deasupra desișului, zboară mai sus de

bătaia puștii. Mă vei întreba: dacă e așa, cum le dobori? Uite cum frățui: aceste dihanii pier ca și noi, prin slăbiciunea lor! Când apele sunt străvezii, le place să se privească în luciul lor și zboară jos de tot. Așa că, dintr-o pândă, le împuști ușor. Înțelegi acum pentru ce toată această osteneală?

Marea întindere de apă, vibrând ca argintul viu în lumina lunii și înconjurată de maluri tainice, mă făcea să cred că un nou potop înecase lumea și că noi eram singurele ființe rămase în viață. Un val de fericire mă năpădi, o nevoie de-a striga, de-a plânge sau chiar de-a mă arunca în apă.

Tremurând de emoție, apucaii mâinile lui Codin care râdea, arătându-și dinții săi frumoși, și-i spusei:

– Te iubesc, Codine!

– Știi că mă iubești, Adriene!... Și sunt mâhnit că te aud spunându-mi-o.

– De ce mâhnit, Codine?

– Mâhnit, fiindcă n-ai cinci sau zece ani mai mult, ca să ne facem frați de cruce.

– Dar ai un frate de cruce, pe Alexe.

Codin oftă din greu și fața i se întunecă:

– Alexe nu-i un adevărat frate de cruce... Am făcut asta din prostie, dar n-are nici o valoare. Alexe e ca și ceilalți, care se tem de mine și fac pe mâta blândă, fiindcă sunt puternic. Dacă mâine n-aș mai fi, hei!, m-ar scuipa în obraz. Alexe cel dintâi. L-am ales pe el de ciudă, din disperare și fiindcă știe să cânte frumos. El m-a ales din mândrie, ca și frumoasa Irina, căreia îi place să se numească iubita lui Codin, dar, dacă nu i-ar fi așa frică de el, l-ar înșela chiar în noaptea asta!

Își ridică fața către discul argintat de pe cer, care i-o luminează, și vorbi cu amărăciune:

– Prietene Adrian!... Un frate de cruce este altceva!... Ceva care nici nu există!... Un frate de cruce este cineva prin el însuși, nu prin altul, și atunci dragostea sa e mare, dezinteresată, scumpă inimii noastre! Căci vezi, făcând servicii, este ușor să te faci iubit. Dar, iată, am ajuns să întreb: acest cineva prin el însuși poate el să iubească cu o dragoste puternică?

Codin își șterse fața cu mâna, apoi își aprinse o țigară. Era încurcat, neștiind dacă înțeleg. Îmi spuse:

– Îți voi explica cum se întâmplă între oameni. Ai auzit spunându-se că am omorât un om, acum doisprezece ani, în sălciile din fața Ghecetului: acela fusese fratele meu de cruce. Înainte de a fi dușmani de moarte, ne-am iubit... Eu, mai ales, eram pentru întâia oară iubit de un prieten. Aveam șaptesprezece ani, ieșeam dintr-o copilărie de câine huiduit. Sunt fiul a două râme!... Părinții mă băteau și mă trimiteau să fur lucruri de nimic: o traistă de grâu din port sau o găină de la vecini. În loc să-mi mulțumească îmi spuneau că sunt așa de urât că aș putea să fac să lepede o femeie borțoasă. În stradă, copiii mă mângâiau la fel, dar asta nu ținu decât până împlinii eu paisprezece ani, apoi fu rândul meu, să-i mângâi în felul meu! Atunci sângele mi se otrăvi cu veninul tuturor șerpilor de pe pământ! De îndată ce vreunul mai îndrăznește să vorbească de urătenia mea, pe loc îi rupeam coasta. Cred că tata a murit de mâna mea. Atunci se ivi Tănase în drumul meu și mă iubi din primul moment. Era frumos ca Alexe, însă puternic și mărinimos. Amândoi aveam optsprezece ani. Ah, frate Adrian, ce mare lucru e să te iubească un om! Când, pentru prima oară, primii sărutul său de prieten, lumea parcă își schimbă înfățișarea. Nu mă mai băteam aproape deloc, răbdam să mi se spună că sunt urât! Ne făcurăm frați de cruce și ne iubirăm fără interes – nu, nu mai încape îndoială. Dar, opt luni mai târziu, gelozia pe care o simți din cauza voiniciei mele, îi tulbură sângele. Tănase căpătă ochi pizmuitor. Nu mă mai săruta. N-am spus nimic, l-am iertat. Ca să-l fac să-și revină, îl iubeam mai mult și mă feream să par mai tare decât el. Căci din pricina aceasta mă ura. Cu toate astea, din zi în zi se depărta mai mult, până ce, odată, mi-aduc aminte cu groază, buzele acelea pe care le sărutam cu sfântă iubire de prieten, de frate, mi-au spus: „Bot de maimuță“. Am plâns atunci pentru întâia oară în viața mea, lertai, totuși. Dar Tănase aluneca, aluneca mereu. Acum nu mai era nimeni care să știe să rădă de urătenia mea mai cu haz decât el. În cele din urmă, încercă să mă bată. Mă stăpâneam. Și iată că fratele meu Tănase veni într-o noapte, întovărășit de trei ticăloși, să mă surprindă dormind în desișul din sălcii și să mă omoare. L-am omorât eu.

Ascultă acum judecata oamenilor: m-au achitat și, cu toate astea, eram un ucigaș, pentru că aș fi putut rupe o cracă dintr-un pom și să-l gonesc! Dar am vrut, am vrut cu tot dinadinsul să-l omor pe Tănase, și l-am omorât! Dimpotrivă, domnii judecători m-au găsit vinovat, doi ani mai târziu, când am ucis pe omul pe care l-am prins în așternutul iubitei mele! Ehe!... Aș fi omorât atunci chiar și pe Dumnezeu! ăsta care cârmuiește lumea așa de rău. Tu, Adrian, care nu știi ce este suferința iubirii înșelate, să știi că ea e mai rea decât foamea, care-ți sfâșie mâțele, mai rea decât arsura fierului roșu, mai rea decât moartea!... Eu eram cel ucis atunci și tot pe mine m-au trimis la ocnă! Să-ți între asta în cap, Adrian, și să-ți aduci aminte totdeauna: oamenii nu pot să iubească; oamenii nu știu să facă dreptate!...

– Eu pot să te iubesc, Codine, spusei. Vreau să fiu fratele tău de cruce!

Codin îmi mângâie părul. Părea dureros de mișcat, rămase multă vreme fără grai, pe urmă zise:

– Și eu cred, Adrian, că numai tu ai putea să iubești un ocnaș și să faci dintr-un ucigaș un om bun; dar ești prea mic, ca să-ți legi cuvântul. Afară de asta, știi că frații de cruce își fac cu cuțitul o cruce mică pe brațul stâng și fiecare soarbe sângele care vine din inima fratelui său. Îl pedepsesc cu moartea pe fratele care mă trădează, după ce mi-a băut sângele.

– Ei bine, Codine, voi bea din sângele tău și mă vei pedepsi cu moartea, dacă te voi trăda.

Codin sări ca o fiară sălbatică, făcând să se cutremure insula noastră! Câinele lătră. Stând jos, îl văzui că-și ridică brațele către cer. Crezui că mâinile lui vor atinge luna. Se bătu peste frunte cu putere:

– Dumnezeu! atotputernic!, tună el, deschizând brațele. Tot face să fii om, chiar când ai un bot de maimuță, dacă poți să te faci iubit într-atâta de un copil!

Tăbărând pe mine, îmi strivi umerii cu palmele lui grele, îmi luă capul între mâini și mă privi drept în ochi. Mă privi și îl privii – și niciodată n-am văzut un om mai frumos decât era Codin în clipa aceea...

– Prietene!, strigă el, vei avea curajul să mă lași să-ți zgârii brațul, ca să gust sânge nevinovat?

– Da!... Uite, taie!...

Și întinsei brațul stâng; eram nespus de fericit. Se piti în fața mea și, fără să mă slăbească din ochi, scoase cuțitul... Oțelul luci sub ochii mei... Nu mișcam.

– Taie, Codine!

Atunci, ținându-și răsuflarea, își scoase pălăria și se închină de trei ori. Îmi luă mâna stângă, care ardea. Cu dreapta așeză vârful cuțitului înăuntrul și în mijlocul antebrațului și așteptă... Surâsei feței lui, redevenită sălbatică:

– Râzi, Codine, râzi tare și taie!

El râse cu toată minunea dinților săi, de albeața porțelanului. Și, în timp ce ochii stăteau înfipti într-ai mei, simții pe braț o mică arsură, o ușoară tăietură făcută în cruce. Mâinile lui Codin căzură tremurând, buza de jos începu și ea să tremure, ochii noștri se opriră asupra răni: o cruce neregulată care sângera ușor. O privi țință, speriat... Pe urmă își înclină capul peste brațul meu, buzele începură să sugă, căldura lor îmi făcu rău...

Codin rămase așa multă vreme... Nu mai mișca... părea adormit. Capul și trupul său formau un morman inert. Atunci îl sărutai pe creștet, așa cum deseori sărutam capul mamei. El se ridică, ochii îi luciră în întunericul care începea să se risipească. Aproape mașinal, luă cuțitul și dădu două lovituri violente în antebrațul lui voluminos. Sângele fâșni din tăietura în cruce. El aproprie rana de buzele mele:

– Bea, frate, și inimioara ta va ști ce este iubirea unui ocnaș – după cum a mea va duce cu ea în groapă iubirea unui copil!...

Băui sângele lui Codin, în timp ce Tigruș ne privea cu ochii lui nerăbdători.

Frumoasa noapte se sfârșea.

La primele licăriri ale zorilor se iviră cârduri de rațe, zburând foarte jos. Codin trase câte două focuri în fiecare cârd, și patru din ele se prăbușiră în lac, de unde câinele se duse să le aducă. Pe urmă veniră găștele, dar acestea, rănite numai, scăpară. Nagâții, care se apropiară cu zgomotul lor caracteristic, ne lăsară șase bucăți. Soarele începea să dogorească, țânțarii erau grozav de răi. Pe la zece ne întorceam în port, spetiți, plini de noroi, bășicați, dar bogați de slavă și de frăție.

(fragment preluat din Panait Istrati. Opere. I. Romanul lui Adrian Zografi, Ediție îngrijită, cronologie, note de Zamfir Bălan, Introducere de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2019)

Neranțula

Prima săptămână din septembrie este săptămâna murelor târzii, pe care orice copil curajos din Brăila le caută în bălțile nesfârșite ale deltei, departe, tare departe, spre Corotîșca, acolo unde este stăpână numai mărinoasa Dunăre. E tare greu să le ai, deoarece Creatorul a avut grijă de fericirea sfioaselor viețuitoare ale desisului din baltă, pe care omul le vânează prosteste, și a pus la adăpost de răutatea omenească toate aceste bunătăți. Dar copilul este un mare risipitor de viață și nimic nu-i îndeajuns de ferit de pofta lui nemăsurată. Lui, Dumnezeu îi iartă tot.

Totuși, uneori nu iartă și pedepsește fără milă.

A doua zi după baia cu intenții criminale, Neranțula îmi șopti la ureche, în timp ce-mi mângâia capul culcat pe genunchii ei.

– Ascultă... Marco... Ascultă-mă bine... și nu fi rău... Epaminonda...

– ...Pentru numele lui Dumnezeu! Nu vrei s-o sfârșești cu Epaminonda, atunci când îl mângâi pe Marco? Și cu Marco, când îl mângâi pe Epaminonda? Nu-ncap două săbii într-o teacă!

Mă sculai brusc, să-i strig mânia ce mă cuprinsese. Mă trase însă ușor de păr, punându-mi din nou capul pe genunchii ei:

– ...Marco, lasă „teaca” și ascultă!... Epaminonda este ros de remușcări că a vrut să te omoare mișelește!...

– ...Și acum vrea să mă omoare voinicește, ca și când asta mi-ar ține de cald!

– ...Și acum vrea să ne ducă la Corotișca, să mâncăm murele vulpii, ale lupului și ale nagățului. Știi, mure mari și negre ca ochii mei!... Și toate cu puf de brumă!... Și dulci, ca... asta!

Și mă sărută ca „oamenii mari”, apoi, spre a mă împiedica să-i răspund pripit, își apăsă buzele mele când pe un ochi, când pe celălalt, clipindu-și genele lungi, a căror atingere îmi oprea bătăile inimii.

Îmi pieri glasul. O frunză căzu din dudul bătrân sub care ne aflam. O luă, o sărută și-mi acoperi gura cu ea. Apăsând frunza, cu palmele cruciș, continuă:

– Să nu spui nu! Am o poftă nebună, nebună, să mănânc din murele animalelor sălbatice. Și tu știi că o poftă nesatisfăcută poate face mult rău, deoarece e mai tare decât noi. Se spune că, pe vremea turcilor, o femeie însărcinată rupsesse un bob dintr-un ciorchine frumos de struguri, pe care slugile îl duceau pe o tavă de argint stăpânului lor, un pașă căinos. Furios, pașa porunci să fie adusă biata femeie. Îi spintecă burta și se văzu că bobul de strugure se afla în gura fătului. De-atunci, orice pașă a sfătuit pe oameni să îndeplinească toate poftele femeilor, deoarece sunt mai tari decât noi. Uite, e adevărat că nu sunt încă femeie, dar e același lucru. Da, Marco, e aproape același lucru, nu-i așa?

Și apoi, dacă ești bun, vei îngădui lui Epaminonda să ne dovedească, la rândul lui, că e în stare de ceva. Se simte umilit și ține să ne arate ce bun „căpitan de caravie” este. Vom merge toată ceata cu barca lor cu pânze. El va fi căpitanul și ne va ului pe toți. Înțeles-ai? N-o să fii gelos!

Deși mă dăduse gata împărțeala, plecai la mure. Bietul Epaminonda îți făcea milă. Ca și mie, de altfel. Mă asigură că nu-i băiat rău. Știam. Totuși, ne-am strâns mâinile fără căldură.

Ne urcarăm pe vasul său, o vechitură care lua apă peste tot. Trebuia s-o scoatem, fără răgaz. Treaba asta reveni celor șapte puști care alcătuiau statul-major al amiralului Epaminonda – șapte „voinici” nespălați, nemâncați și în zdrențe. Vedeai prin găurile pantalonilor lor toată averea amiralității. Copilăria nu cunoaște însă decât o singură pacoste insuportabilă: mersul la școală. Și slavă Domnului, de această spaimă îi scapă Dunărea, pe a cărei apă marinarii noștri puteau merge ca și Christos, de la care moșteniseră îndurarea.

Neranțula se afla în culmea bucuriei. Totul promitea o hoinăreală din cele mai reușite, pe o vreme plăcută, ca în toiul verii după o ploaie cu găleata. Fiecare la postul său. Neranțula ne zăpăcea, sărind de la pupă la proră și de la proră la pupă, așa cum sărea deasupra șanțului, strigând pătimașă:

Neranțula fundoti!

Neranțula fundoti!

– O să-mi fărâmi „vasul”, îi spunea Epaminonda, care naviga cu toate pânzele sus.

Încredințat că dirija un vas și amărât că n-avea un binoclu, sta țeapăn ca și catargul de la vela foc (închipuit, deoarece n-aveam decât un biet catarg), scruta zarea, cu mâna streășină deasupra ochilor, prevenind cu seriozitate pe cârmaci:

– Atenție, Papaiani! Șlepurile de colo vin spre noi! Cârmește ușor la stânga! Am putea să ne ciocnim cu ele și să le pricinuim vreun rău!

– Cine, noi?, îl întreabă prietena noastră, răutăcioasă. Mai degrabă, vrei să spui că șlepurile ar putea să-ți facă zob șandramaua!

Tot lungul drumului, Epaminonda trebui să îndure asemenea înțepături, dar platoșa lui de „lup de mare” îl apăra cu tărie. Era sincer, credincios, viteaz și gata de jertfă pentru onoarea patriei sale îndepărtate, al cărei slujitor glorios spera să fie într-o zi. Fața, pustiită de flacăra pasiunilor precoc ce-l mistuiau pe dinăuntru, căpăta o înfățișare solemnă, îndată ce era vorba de îndeplinit o datorie. A fost un noroc pentru noi că nici una din bărcile pline cu bețivi, atât de nelipsite pe Dunăre, nu ne ieși în cale, cu provocările obișnuite, altfel Epaminonda ar fi fost în stare să primească îndată o „bătălie

navală". Și oricât l-am fi sâcâit cu starea jalnică a „corăbiei” sale, el ar fi dat vina pe Dunăre, că apa pătrundea înăuntru.

Nu mă îndoiesc că Epaminonda n-ar fi fost un navigator bun. Ah! Ursită nemiloasă.

Pentru ce te înverșunezi să zdrobești îndeosebi sufletele cele mai generoase?

Bun cunoscător al topografiei bălților, Epaminonda ne conduse în mod glorios pe canale, care în deltă sunt ca scurtăturile în munți. O făcu întocmai ca un adevărat Don Quijote dublat de un Sancho Pancha, asudând, sângerând, zbatându-se, luând o biată salcie plângătoare drept un dușman neînduplecat și măcelărindu-i crăcile cu lovituri de vâsle, sperându-ne la trecerea prin anumite desişuri cu apariții probabile de lupi ce atacă pe om, care l-ar fi „atacat odată” chiar pe el, primejdie care-l silea să țină mereu un cuțit mare în mână și să ia măsuri înduioșătoare pentru a ne apăra viețile. Dar, în același timp, știu să ne dovedească bunul său simț, ghicind și ferindu-ne de toate acele înnămoliri și rătăcirii supărătoare, cărora le cad victime chiar și cei mai buni barcagii și care fac adesea ca multe din petrecerile celor mai vesele grupuri să se sfârșească în lacrimi și înjurături.

Porniți la drum, mult după răsăritul soarelui, Epaminonda „aruncă ancora” cu mult înainte de amiază, în mijlocul felițiilor.

Și petrecerea începu...

*

Petrecere... Să ne ferească Dumnezeu, fiindcă Nerațula își luă, voioasă, sarcina să ne învenineze, îndată ce pășirăm pe uscat. Îl sărută pe Epaminonda, în nasul meu, ca să-l răsplătească pentru curajul său; și, ca să nu fiu supărat, mă sărută și pe mine, în nasul lui Epaminonda, întărâtându-ne pe amândoi.

– Ah!, more Marco!, strigă sârmanul amiral; asta-i boală curată, ce nu mai poate dura! Eu, unul, mor!

Mirată de pozna făcută, Nerațula ne privi stăruitor în ochi, cu nevinovăție:

– Dar... de ce vă supărați? Ceea ce am făcut era drept...

– ...Foarte drept, Nerațu-mu! Atât de drept că doare al dracului!, răcni Epaminonda.

Și dispăru în desiş, ținându-și capul între mâini. Fugii, la rândul meu, în altă direcție. Cei șapte trepăduși se aflau și ei departe, în căutarea murelor.

Ea nu se luă după nici unul dintre noi doi. Puțin după aceea, o auzii în depărtare, cântând din răspuțeri, cu gura plină de mure:

Nerațula fundoti!

Nerațula fundoti!

Ne aflam în mijlocul unei bălți de mai multe mii de kilometri pătrați, stufăriș de nepătruns, pământ pierdut pe vecie pentru mâna harnică a omului. Dunărea, tiran generos, îl ține neconținut, în vremea umflării apelor, sub amenințarea valurilor sale necruțătoare. Aici cerul pare la fel de sălbatic ca și pământul, tăcere care înspăimântă; nemărginire care face viața de nesuferit pentru ființele simțitoare. O frunză care se mișcă, un spic care se leagănă, un țipăt de uliu care spintecă văzduhul, îl fac pe om să simtă cât de puțin înseamnă el pe pământ. Aici neghiobul „rege” al planetei noastre nu poate pătrunde decât cu prețul a sute de răni pe obraz, a mii de necazuri și oboseli istovitoare. Aici, de la vulturul care plutește în aer, ca un zeu al nemărginirii și până la țânțarii ce mișună puzderie, totul se împotrivesc celui care strică frumoasa viață de pe pământ: „La noi, nu-ți vei putea înfige colții!”.

Refrenul melodios al Nerațulei răsună ca sub o boltă de aramă, uimind un sitar care ciugulea mure, foarte aproape de mine. Mă lăsa răpit de chemarea vocii iubite. Din locul unde se afla, Epaminonda făcu la fel. Și îndată capetele noastre se iviră la marginea unei poiene, plină de uriași pepeni verzi. Văzându-ne, Nerațula bătu din palme și făcu haz de boturile noastre mânjite de mure. Ea nu-și înnegrise decât degetele.

Veselia ei ne dezmoști sufletul, făcându-ne să uităm suferința. La rândul nostru, râserăm unul de altul. Apoi, arătându-ne coliba pepenarului, ne apucă pe fiecare de mână și ne trase într-acolo.

– Hai să vedem cine-i pepenarul ăsta!

Era o pereche de cincizeci de ani, dobrogieni săraci, jumătate bulgari, jumătate țigani, îmbrăcați cu niște zdrențe și ajunși tot atât de sălbatici ca și pământul care-i hrănea. Totuși femeia, care mai păstra urmele unei frumuseți repede ofilită, izgoni câinele și veni să ne întrebe dacă voim să mâncăm pepeni.

– Ai noștri sunt foarte gustoși, adăugă, cercetându-ne cu o privire curioasă.

– Nu, răspunse Neranțula. Ne-am îndopat cu mure. Mulțumim!

Femeia reluă:

– Ei bine, frumoaso, atunci dă-mi mâna. Știu să ghicesc viitorul. Nimeni nu mă întrece!

– Uite-o!

Ghicitoarea aruncă o privire în palma ei și izbucni, într-un suflet:

– Micuțo! Ești rodul unei dragoste nelegiuite. Viața o să-ți fie îngrozitoare. Soarta ți-e legată de un băiat care e din neamul tatălui tău. Du-te! Mi se rupe inima!

Dădu drumul mâinii prietenei noastre și se înapoie la colibă, în timp ce Neranțula fugi ca o căprioară.

O ajunserăm din urmă:

– Din ce neam e taică-tău?, o întrebă într-un glas.

– Lăsați-mă în pace!, ne strigă ațâțată. Nu cunosc nici un tată! V-am spus-o! Lăsați-mă în pace!

Ea se duse să se întindă la umbra unei sălcii. O urmarăm plouați. Niciodată nu se arătase atât de rea. Și cum ne apropiam cu încetul, strigă la noi.

– Duceți-vă dracului... Voi și ghicitoarea voastră!

Poftim!... Ghicitoarea noastră...

Epaminonda se trânti la pământ și adormi. Vruî să fac la fel, dar vorbele: duceți-vă dracului! îmi chinuiau inima. Pentru prima oară, buzele ei pline de dezmierdări, pentru prima oară, ochii ei atât de tandru grăitori, mă fulgerau cu o atare vorbă de ocară. Duceți-vă dracului!... Ea, cea atât de delicată, de fină, să mă bruftuiască la fel ca oricare mahalagioaică ordinară! Cât de rău mă durea!

Mă gândeam la aceste necazuri de dragoste, în timp ce stam lângă Epaminonda și așezam murele mari într-un coșuleț, ce-l împletisem. Deodată, mâinile iubite ale Neranțulei apărură în fața ochilor mei, ștergându-mi ca prin farmec toată durerea. Mă oprii fericit și mă uitai să văd ce face. Chircită în spatele meu, desprindea ușor murele de pe crengile pe care le aveam pe genunchi și le rânduia frumos în coșulețul atârnat de mâna mea stângă, care împietrise de atâta fericire. Între timp, îmi șopti la ureche:

– E pentru mine?... Marco... Pentru mine?... Deci, nu te-ai supărat?... Cât ești de bun... Cât te iubesc!... Iartă-mă!... Iartă-mă!...

Răsuflarea ei mă frigea. Cu capul îngreunat, îmi lipi urechea de gura ei.

Epaminonda se trezi.

– O s-avem furtună, spuse, lungit cu fața în sus. Și vârându-și două degete în gură, fluieră pentru adunare.

Mă lungii în aceeași poziție ca și a lui, în timp ce Neranțula trecea printre noi doi, cu coșulețul în mână și începea din nou să ne adape cu fiere, după o metodă cunoscută. Luând mure, le săruta mai întâi una câte una, apoi le băga când în gura mea, când într-a lui Epaminonda, fredonând de fiecare dată:

Neranțula fundoti!

Neranțula fundoti!

Nu înghițeam mure, ci cărbuni aprinși, în vreme ce ea nu bănuia nimic și continua cu nevinovăție. Deodată, Epaminonda izbucni:

– Aman!... Neranțula!... Aman!...

Și se ridică amenințător:

– Să dea Dumnezeu ca o furtună să ne scufunde înainte de apusul soarelui!... Eu, unul, îmi dau sufletul!...

N-avea nevoie să cheme furtuna. Plutea în aer. S-ar fi putut spune că Epaminonda dorea într-adevăr să fim prinși de furtună, tocmai în mijlocul Dunării, străduindu-se din răsuputeri să ajungă acolo.

Pe brațul Măcinului, cu prilejul trecerii bărcii noastre, în goană turbată prin fața Ghecetului, pescarii de pe mal strigară la noi:

– Nu intrați pe Dunăre!... E furioasă! Și nimeni n-o să vă poată sări într-ajutor!

Cu mâna pe cârmă, surd, orb și fără milă, Epaminonda viră spre Brăila, în timp ce „marinarii” săi scoteau cu furie apa din barcă, supuși, aproape mândri. La proră, Neranțula se uita cu nepăsare. Ea știa că Dunărea nu putea s-o înecă, oricât de furioasă ar fi fost. Cât despre grija ei pentru copii, s-ar fi putut ști vreodată câtă milă sălășluia în inima unei atari drăcoice? De altfel, răspunzător era doar Epaminonda și vitejia sa îi amenința într-atâta pe ștregari, încât, cu cât primejdia devenea de neînlăturat, cu atât ei urlau, exaltați:

– Trăiască Grecia! Trăiască flota grecească!

Și scoteau la apă din barcă, pe spetite.

Dar ajunși în mijlocul Dunării, truda lor fu deodată zădărnicită de o trombă care potopi nenorocita noastră barcă.

– Dezbrăcați-vă!, porunci „amiralul”, părăsind cârma și dezbrăcându-se el însuși.

Abia avurăm timp să îndeplinim ordinul, că barca se scufundă.

– Țineți-vă cu mâinile pe deasupra spatelui nostru, strigă Neranțula la copiii care nu se mai gândeau la flota grecească.

Hula nisipoasă ne orbi o clipă, răzlețindu-ne. Ne regăsirăm și strânsăram rândurile. Copiii făceau haz, crezând că-i glumă.

Dar, vai! Un minut după aceea, cerul își deschise zăgazurile și furtuna mătură cu furie Dunărea. Cu neputință să deslușești ce se petrece la o palmă în fața ochilor. Beznă și apă, de la pământ până la stele.

Zbătându-mă din răspuțeri, despărțit de celelalte două grupuri, ca și de băiatul care înota singur, simții multă vreme pe spate brațele înlănțuite ale celor doi micuți tovarăși. Apoi, deodată, ca și cum s-ar fi rupt ceva... Și... nimic! Mă trezii singur.

Cercetai în dreapta și în stânga, pe cât îmi îngăduiau vârtejurile de apă, dar se spune că Dumnezeu are nevoie de suflete neprihănite pentru legiunile sale de îngeri, și când am ajuns la mal – unde o mulțime deznădăjduită aștepta să ne culeagă, trei suflete de viteji din șapte se aflau în drum spre împărăția Domnului.

Întâmplarea se petrecea în prima săptămână a lui septembrie, când murele târzii sunt plăcerea cea mai râvnită de către copiii curajoși ai Brăilei. Fără să le pese de moarte, ei pornesc la drum cu toții; dar uneori sunt pescuiți în Dunăre, cu botșorul încă mânjit până la urechi de zeama fatidicului fruct, hărăzit doar animalelor sălbatice.

(fragment preluat din Panait Istrati. Opere. III. Romane, povestiri, scrieri autobiografice, Ediție îngrijită, cronologie, note de Zamfir Bălan, Introducere de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2021)